

Kome pripada moj genom?

UTORAK, 13. SEP 2016, 11:13 -> 12:10

IZVOR:
RTS

AUTOR:
MARIJA STEVANOVIĆ ()

 (/page/magazine/sr/story/2523/nauka/2450839/kome-pripada-moj-genom.html?print=true)

 (/page/magazine/sr/story/2523/nauka/2450839/kome-pripada-moj-genom.html?email=yes)

Od početka ovog veka, napredak nauke, naročito genetike, doprineo je poboljšanju dijagnostike, prevencije i tretmana bolesti. Poznavanje informacije o genomu pojedinca omogućava saznanja o rizicima, mogućnostima da se bolest spreči, ili ukoliko do nje dođe, preciznije lečenje sa manje neželjenih efekata.

Poznavanje informacija o genomu pojedinca, uz napredak nauke i genetike, doprinosi poboljšanju dijagnostike, prevencije i tretmana bolesti.

Naučnici raspolazu sve većom količinom genetičkih podataka

Međutim, takvo znanje predstavlja veoma veliki izazov za društvo jer genetičke informacije na neki način postaju javno dobro! Ukoliko odlučite da učestvujete u istraživanju koje uključuje genetičko testiranje, verovatno vas interesuju mnogi detalji.

"Šta će se dalje dešavati sa podacima o genomu"? "Kome zapravo pripada pravo na te informacije, ko može da im pristupi i pod kojim uslovima"? To su samo neka od pitanja sa kojima se suočavaju pravnici, filozofi, istraživači, eksperti "COST" Akcije 1303, nazvane "Unapređenje zdravlja građana pomoću javno-privatnih inicijativa: Javno zdravlje, tržište i etičke perspektive (CHIP ME), a o kojima je bilo reči u Luvenu, u Belgiji, od 6. do 8. septembra.

(/page/home/sr.html)

(http://www.rts.rs/.../kome-pripada-moj-genom.html)
 (/page/magazine/sr/story/2523/nauka/2450839/kome-pripada-moj-genom.html)
 (/page/magazine/sr/story/2523/nauka/2450839/kome-pripada-moj-genom.html)

 (/page/rss/ci.html)

Vesti (/page/stories/sr.html)

Povezivanjem do boljih zakona

Postojeći etički i zakonski okviri moraju biti unapređeni kako bi omogućili efikasno i etično upravljanje svim znanjem koje nam jeste (i biće) na raspolaganju. Zbog toga je, na Evropskom nivou 2013. godine u Briselu, formirana mreža organizacija koje potiču iz "COST" zemalja. Ispred Srbije u toj mreži se nalazi Centar za bioetičke studije.

Povezivanjem istraživača i drugih zainteresovanih strana - farmaceutskih kompanija, državnih institucija, zdravstvenih institucija, kao i pacijenata, uz postojeće inicijative da se da kritički osvrt, trebalo bi da se dođe do čvrstih zakonskih i etičkih okvira koji će učesnicima u istraživanjima garantovati bezbednost podataka.

Povezanost struka i istraživača

Kada je reč o upotrebi genetičkih testiranja i zaštiti podataka, Evropsko zakonodavstvo u poređenju sa regulativom u SAD, mnogo je strože i kompleksnije.

Još jedan od rezultata "COST" Akcije "CHIP ME", bile bi preporuke i vodiči dobre prakse u oblasti genetičkih testiranja i biobanaka.

"Jedan od rezultata Akcije je povezivanje istraživača sa veoma širokog prostora, koji drugačije ne bi sarađivali. Iz takve saradnje proizašli su i mnogobrojni novi projekti. Još jedna korist je što smo uspeali da povežemo mnogobrojne naučne discipline", rekla je dr Felcman.

Politika (/page/stories/sr/news/9/politika)
 Region (/page/stories/sr/news/11/region)
 Svet (/page/stories/sr/news/10/svet)
 Srbija danas (/page/stories/sr/news/57/srbija)
 Hronika (/page/stories/sr/news/135/hronika)
 Društvo (/page/stories/sr/news/125/drustvo)
 Ekonomija (/page/stories/sr/news/13/ekonon)
 Kultura (/page/stories/sr/news/16/kultura)
 Vreme (/page/stories/sr/news/691/vreme)
 Merila vremena (/page/stories/sr/news/711/n)
 Servisne vesti (/page/stories/sr/news/245/se)
 Video dana (/page/stories/sr/news/1131/vide)

"Kada je reč o akademskim istraživanjima, najčešće se radi u okviru jedne discipline. Genetička testiranja su oblast koja ima mnogo dimenzija: naučnu, kliničku, socijalnu, etičku, zakonsku... Povezivanje ljudi iz različitih naučnih disciplina, kao što smo to uradili kroz ovu Akciju, omogućava da pitanja sa kojima se bore istraživači iz jedne oblasti, budu sagledana iz drugačijeg ugla. Tako se dolazi do boljih rešenja, objašnjava dr Felcman.

"Ova Akcija spada među projekte koji se finansiraju iz fondova Evropske Unije, i okuplja istraživače iz 28 "COST" zemalja oko gorućih pitanja u vezi sa genetičkim testiranjima. Usmereni smo na etičke, socijalne i zakonske dileme koje su posledica fantastičnog razvoja biotehnologija", rekla je dr Hajke Felcman, profesorka na Nacionalnom Univerzitetu Irske, Galvej (Galway) i predsednica Akcije 1303.

"Sve je veći broj kompanija koje nude genetičke testove, i mogućnosti da se takva istraživanja sprovedu je sve više. Zbog toga raspoložemo sve većim brojem podataka koje treba obraditi i sačuvati, i po potrebi razmenjivati unutar naučne zajednice, zarad boljih i primenljivijih rezultata", rekla je Felcman.

Ko ima pravo na genetičke informacije?

Učestvujući u biomedicinskim istraživanjima, činimo dobro, omogućavamo da se dođe do novih saznanja koja će, nadamo se u bliskoj budućnosti, omogućiti da se leče za sada neizlečive bolesti.

"U trenutku kada date saglasnost da ustupate genetički materijal i on postane anoniman, više vam ne pripada. Ipak, ne možete da budete diskriminisani na osnovu toga što ste učinili jer postoje zakoni koji to sprečavaju", rekao je prof. dr Vojin Rakić, direktor Centra za bioteičke Studije.

"Zakon koji je 2008.godine donet u Sjedinjenim Američkim Državama onemogućava poslodavcima, osiguravajućim društvima i drugima, koji bi mogli biti zainteresovani za genetičke informacije pojedinaca, da na osnovu takvih informacija vrše bilo kakvu diskriminaciju", objasnio je dr Rakić.

Prema rečima dr Dušanke Krajnović, docentkinje na Farmaceutskom fakultetu u Beogradu i zamenice direktora Centra za bioteičke studije, u Srbiji bi trebalo da se bliže reguliše nekoliko važnih pitanja u vezi sa istraživanjima koja uključuju ljude.

X by tom 0000

"Nedovoljno precizno je rešeno pitanje saglasnosti koja prati istraživački rad sa biološkim uzorcima. Postoje određena zakonska rešenja za biomedicinska istraživanja koja se tiču učesnika, prikupljanja, čuvanja, zaštite podataka, bioloških uzoraka, ali ona su rasuta po različitim zakonskim propisima. Srbiji nedostaje jedan celovit zakon koji bi regulisao ovu oblast", smatra dr Krajnović.

Organizacije poput Svetske zdravstvene organizacije, UNESKA, Saveta Evrope, dale su preporuke kako da se ova oblast uredi.

Dr Krajnović smatra da se "donošenjem zakona za oblast biomedicinskih istraživanja, ne bi samo uredila i oblast genetičkih testiranja, već bi se i olakšalo istraživačima da nesmetano sprovede istraživanja i razmenjuju uzorke iz biobanaka i podatke sa drugim relevantnim institucijama".

(/page/home/sr.html)

(http://www.rts.rs/...)

- Print (/page/magazine/sr/story/2523/nauka/2450839/kome-pripada-moj-genom.html?print=true)
- Email (/page/magazine/sr/story/2523/nauka/2450839/kome-pripada-moj-genom.html?email=yes)

Radio (/page/radio/sr.html)

Beograd 202 (/page/radio/sr/news/25/beogra...)

Radio Beograd 2 (/page/radio/sr/news/24/rad...)

Radio Beograd 3 (/page/radio/sr/news/1466/r...)

Vesti (/page/stories/sr.html)

Emisije (/page/podcast/sr.html)

Politika (/page/stories/sr/news/9/politika)

RTS (/page/rt.html)

Regioni (/page/stories/sr/news/11/region)

Svet (/page/stories/sr/news/10/svet)

Veliki rat (/page/shortcut/sr.html)

Srbija danas (/page/stories/sr/news/57/srbija)

O JAVNOM SERVISU (/PAGE/RTS/SR/JAVN...)

Hronika (/page/stories/sr/news/135/hronika)

AKCIJE (/PAGE/RTS/SR/AKCIJE.HTML)

Društvo (/page/stories/sr/news/125/drustvo)

FILMSKI PROGRAM (/PAGE/RTS/SR/RTSPREDSTAVIJA/FILMS...)

Ekonomija (/page/stories/sr/news/13/ekonon...)

DIJASPORA (/PAGE/RTS/SR/DIJASPORA.F...)

Kultura (/page/stories/sr/news/16/kultura)

MUZICKA PRODUKCIJA (/PAGE/RTS/SR/MUZICKA.PRODUKCIJA.F...)

Vreme (/page/stories/sr/news/691/vreme)

RTS PREDSTAVIJA (/PAGE/RTS/SR/RTSP...)

Menja vremena (/page/stories/sr/news/711/n...)

PGP (/PAGE/RTS/SR/PGP.HTML)

Servisne vesti (/page/stories/sr/news/245/se...)

EVROSONG (/PAGE/RTS/SR/PESMA*EVRI...)

Video dana (/page/stories/sr/news/1131/vide...)

Sport (/page/sport/sr.html)

Fudbal (/page/sport/sr/news/36/fudbal)

Košarka (/page/sport/sr/news/37/kosarka)

Tenis (/page/sport/sr/news/38/tenis)

Odbojka (/page/sport/sr/news/39/odbojka)

Rukomet (/page/sport/sr/news/131/rukomet)

Vaterpolo (/page/sport/sr/news/40/vaterpolo)

Atletika (/page/sport/sr/news/87/atletika)

Auto-moto (/page/sport/sr/news/133/auto-mc)

Ostali sportovi (/page/sport/sr/news/129/ost...)

Stop sport! (/page/sport/sr/news/2026/stop-s...)

Memorijal RTS (/page/sport/sr/news/1942/m...)

Magazin (/page/magazine/sr.html)

BROJ KOMENTARA 2

POŠALJI KOMENTAR

(/PAGE/MAGAZINE/SR/COMMENT.HTML#)

TOPICID=2450839&KIND=STORY&BACKURL=%2Fpage%2Fmagazine%2FSR%2FSTORY%2F2523%2FNauka%2F2450839%2Fkome-pripada-moj-genom.html&replyTold=10034503
PRIPADA-MOJ-GENOM.HTML)

(utorak, 13. sep 2016, 18:08)
Novak [neregistrovani]

pošalji odgovor (/page/magazine/sr/comment.html#)

topicid=2450836&kind=story&backUrl=%2Fpage%2Fmagazine%2FSr%2Fstory%2F2523%2Fnauka%2F2450839%2Fkome-pripada-moj-genom.html&replyTold=10034423)

Nova era

Ulazimo u novu eru. Dobro je sto Srbija u u ovoj oblasti nauke ima jednu od vodech uloga u svetu.

(utorak, 13. sep 2016, 17:49)
anonymous [neregistrovani]

pošalji odgovor (/page/magazine/sr/comment.html#)

topicid=2450836&kind=story&backUrl=%2Fpage%2Fmagazine%2FSr%2Fstory%2F2523%2Fnauka%2F2450839%2Fkome-pripada-moj-genom.html&replyTold=10034423)

Nova era

Ulazimo u novu eru.